

Osrednja tema

Od globalne varnosti do individualne (ne)varnosti

V sodobnem svetu se srečujemo s stanjem v družbi, ko po eni strani fizična dimenzija človekove varnosti postopno izgublja svoj prvotni pomen, saj jo vse bolj nadomeščajo ekonomska, socialna, psihološka idr., po drugi strani pa je številčnost vrst in virov ogrožanja tako narasla, da jih največkrat niti ni več mogoče uspešno zaznavati, obravnavati, nadzirati in kanalizirati selektivno (parcialno), ampak zahtevajo kompleksen pristop, saj tudi varnost predstavlja izrazito kompleksen pojav.

AVTOR:

doc. dr. Andrej Sotlar

Univerza v Mariboru, Fakulteta
za varnostne vede
Kotnikova 8, 1000 Ljubljana

Uvod

Po sprejetju znane, sicer rahlo patetično zveneče sintagme o "svetu kot globalni vasi", se je tudi zavest o tveganju za posameznika in družbo začela naglo širiti. Toda če je bilo človeštvo vsaj

kakšnih štirideset let po koncu druge svetovne vojne okupirano predvsem z mislijo o nevarnosti nove svetovne vojne (tudi jedrske), je moč ugotoviti, da je v drugi polovici osemdesetih let prišlo do miselnega preobrata, ki je lepo označil konec hladne vojne in začetek zatona pomembnosti vojaškega dejavnika kot najbolj ogrožajočega vira na globalni ravni. Ob tem ko so pridobili večji pomen nevojaški viri ogrožanja, pa so se pojavile tudi teorije o latentnih tveganjih, ki jih za posameznika predstavlja že obstoj sodobne družbe.¹ V taki družbi naj bi prišlo do premika od nekdanj prevladujoče paradigme delitve družbenega bogastva in revščine do nove paradigme globalne delitve tveganj, pa naj gre za ekonomske, socialne, politične, ekološke ali druge. Ob teh tveganjih, ki so v prvi vrsti družbenoekonomsko pogojena, pa že vseskozi obstajajo tisti, ki so produkt objektivne stvarnosti in na katere družba in posameznik nimata vpliva. Gre za latentne grožnje, ki jih proizvaja naravno okolje, družbeno okolje pa jih lahko zgolj predvideva, načrtuje, se nanje pripravlja in z njimi spopada. Najboljši primer v zadnjih letih so zagotovo globalne klimatske spremembe in njihov vpliv na destruktivne procese v

Poslovna skupina Sava

naravi, ki pa se še kako odražajo tudi pri ljudeh. Po drugi strani tudi klasični vojaški in nevojaški viri ogrožanja, od kriminalitete vseh vrst, oboroženih spopadov, nenadzorovanih migracijskih pritiskov, epidemij, lokalnih vojn do terorizma, še niso povsem izginili, morda se le včasih malo potuhnejo, da bi pozneje še z večjo silovitostjo privreli na dan. In zdi se, da prav to s pridom izkoriščajo državne in naddržavne oblasti, ko v imenu posameznika in namesto njega ustvarjajo varnostne strategije in na njih temelječe varnostne mehanizme. Prav zato tudi ne moremo mimo zelo pomembnega vidika posameznikove varnosti, ki izvira iz njegovega odnosa do politične države, saj ta s svojim represivnim ravnanjem dostikrat predstavlja celo ključen ogrožajoči vir za posameznika ali določeno družbeno skupino. In to prav tista država, ki naj bi v prvi vrsti predstavljala sredstvo, s pomočjo katerega naj bi posamezniki in družbena skupnost dosegali enega izmed pomembnih ciljev, ki omogočajo ostale, to je varnost. Pa tudi sicer dostikrat ne vemo, ali nam država in njene institucije tudi dejansko zagotavljajo varnost ali pa zgolj (PR-ovsko) vplivajo na z njo povezane občutke pri ljudeh. Če se je v zadnjih letih kaj zares globaliziralo, so bili to predvsem instrumenti državnega/družbenega nadzorstva, ki so bili ustvarjeni, da bi državljanom držav oziroma politično-gospodarsko-varnostnim integracijam omogočali stabilnejšo varnost skozi pogosto poudarjanje potrebe po redu in zakonitosti, ki naj bi bila edina, ki

lahko preprečita kriminal in družbeni nered², pri čemer gre do tovrstni (včasih celo perfidni) napori dostikrat tako daleč, da se morajo "državljeni sveta" odrekati svobode, da bi bili (bolj?) varni. Kot da ne bi bila svoboda generator posameznikove varnosti in ne obratno. Mar to ne diši vsaj malo po instrumentalizaciji varnostnega motiva držav(e) na račun posameznikove svobode, torej tudi varnosti?

Kaj nas ogroža

Posameznik in družba sta nenehno izpostavljena številnim (različno močnim) virom ogrožanja. Mnogi so naravno pogojeni, veliko pa je tudi takih, ki so posledica procesov, ki potekajo znotraj družbe in so odsev njenega ekonomskega, socialnega in tehnološkega razvoja. Da bi ljudje lahko odvrnili tovrstne grožnje oziroma minimalizirali njihove posledice, jih morajo pravilno sprejemati in v skladu s pozitivnimi zaznavami tudi ravnati. Država lahko z delovanjem svojih specializiranih institucij določene percepcije pri ljudeh okrepi ali omili, predvsem pa korigira, da pride do ustreznega

odziva na določeno nevarnost. Ob tem pa država pripravlja tudi ustrezne mehanizme, ki bodo v določenih kriznih situacijah pomagali k preživetju in obstoju posameznika in družbene skupnosti (fizično, psihološko, socialno, duševno in materialno). Države, družbe in posamezniki so vsakodnevno izpostavljeni različnim vplivom, ki jih bolj ali manj ogrožajo, se pravi, da predstavljajo latentno tveganje za njihovo fizično, psihično, duhovno, materialno ali drugačno varnost. Lahko jih delimo na vojaške in nevojaške vire ogrožanja, na zunanje in notranje, na naravne in antropogene itd. Če se zadržimo zgolj na ravni držav, ugotovimo, da se lahko pred takimi viri ogrožanja zaščitijo bodisi z zmanjševanjem svoje ranljivosti bodisi z njihovo odpravo in preprečevanjem.³ Med najpomembnejše vire ogrožanja tako štejemo vojaške, politične, societalne, ekonomske, ekološke in druge³, pri čemer so po koncu hladne vojne vojaški viri izgubili svoj (politični, medijski, socialni) primat na račun drugih (a ne nujno novih) virov ogrožanja, čeprav ni nujno, da jih je bilo tudi zares

Osrednja tema

manj. Nevarnost globalnega vojaškega spopada se je sicer končala, pojavila pa so se druga, omejena, a številna žarišča oboroženih konfliktov, celo v Evropi, kaj šele v Aziji, na Bližnjem vzhodu in drugod.⁴

Za poznomoderno družbo je značilno, da se grožnje in nevarnosti vse bolj individualizirajo in personalizirajo. Kanduč⁵ na primer meni, da sodobnega posameznika v resnici niti ne ogroža toliko kriminaliteta kot pa različne oblike "strukturnega nasilja", predvsem na področju heteronomnega dela, potrošniških praks in družinskih razmerij. Tudi zato ker je varnostna politika še vedno preveč vezana na kolektivne entitete (npr. nacionalna in javna varnost), ne pa usmerjena v zagotavljanje mednarodnopравниh in ustavno priznanih človekovih pravic, kriminalitetna politika pa vse prevečkrat skrčena zgolj na kaznovalno politiko (oziroma politiko kazenskopravnega sistema). Avtor v tem kontekstu sodobno družbo primerja celo z nekakšno "hišo strahov".⁶ Prav zaradi tako različnega zaznavanja ogrožanja in nevarnosti se tudi varnost pojavlja v različnih pojavnih oblikah, od potrebe, vrednote, dobrine do blaga itd., pri čemer seveda sodoben pojem varnosti presega klasičen "fizično represiven" kontekst. Celo več, že od srede devetdesetih let se klasično pojmovanje varnosti nadgrajuje s konceptom t. i. "človekove varnosti" (human security), ki v središče varnostnih prizadevanj (podobno

Kandučevemu razmišljanju) vendarle postavlja posameznika, njegove potrebe in pričakovanja.⁷ Današnja stopnja kulturno-civilizacijskega razvoja je poleg klasičnih virov ogrožanja namreč izpostavila celo vrsto novih negotovosti in vrst ogrožanja posameznika, družbe in narave, kot so npr. zaozstajanje v razvoju, socialna ogroženost, asocialna in patološka ravnanja, tehnološke in druge nesreče, ekološki problemi itd. Po mnenju U. Becka v razviti moderni družbi produkcijo blagostanja sistematično spremlja družbena produkcija tveganj. Problemi in konflikti, ki se nanašajo na distribucijo v družbi pomanjkanja, sovpadajo s problemi in konflikti, ki izvirajo iz produkcije in distribucije znanstveno in tehnološko proizvedenih tveganj. Ta premik od logike porazdelitve bogastva v družbi pomanjkanja k logiki porazdelitve tveganj v pozni moderni je zgod-

vinsko povezan z vsaj dvema pogojema. Prvič, gre za vprašanje, kje in v kakšnem obsegu je moč potrebo po naravnih materialih omejiti in družbeno izolirati s pomočjo razvoja človeške in tehnološke produktivnosti kot tudi z zakonsko zaščito in regulativo. Drugič, ta kategorična sprememba je prav tako odvisna od dejstva, da je med eksponencialno rastjo proizvodnih sil v procesu modernizacije prišlo do tveganj in potencialnih groženj, ki so bile prej neznane.¹

Seveda je tudi Beckovo pesimistično razmišljanje treba vsaj malo relativizirati oziroma preveriti relevantnost zgradbe njegove teorije, saj avtor ne omenja dejstva, da se družbe (države) vendarle odzivajo na tak razvoj dogodkov in da omenjena tveganja največkrat ne predstavljajo (najprej) fizičnega ogrožanja varnosti, ki je značilno za nekatere tradicionalne vire ogrožanja (kot so npr. vojne in naravne nesreče). Lahko se tudi zgodi (dogaja), da so tako opredeljena tveganja celo preveč imaginarna, da bi jih lahko posameznik ustrezno ovrednotil. Toda po drugi strani drži, da tudi rezultati javnomnenjskih raziskav o nacionalni varnosti v Sloveniji kažejo na vse večjo pozornost, ki jo respondent namenja pomembnosti nevojaških virov ogrožanja (torej jih vendarle zaznavajo), to je tistih, ki so posledica modernizacije in globalizacije ter patoloških ravnanj v družbi nasploh. Za ponazoritev si

Osrednja tema

	2001*	2003**	2005***
Vrednota	%		
Boj proti revščini	71,9	73,4	59,9
Svetovni mir	67,2	65,2	57,2
Človekove pravice	73,2	73,6	57,1
Zaščita okolja	66,5	67,0	53,4
Svoboda posameznika	73,2	52,2	36,6
Obramba Slovenije	51,0	43,8	33,7
Boj proti rasizmu	45,0	36,9	27,6
Enakost med spoloma	50,1	42,1	25,8
Združevanje Evrope	30,6	29,7	17,3
Versko prepričanje	22,0	19,1	10,2
Nič od tega, neodločen	7,3	1,7	5,0

Občutek	2001*	2003**	2005***
Varno	71,9 %	81,9 %	82 %
Ogroženo	10,9 %	13,8 %	9 %
Ne vem, ne morem oceniti, brez odgovora	17,2 %	4,3 %	9 %

poglejmo nekatere rezultate empiričnih raziskav slovenskega javnega mnenja (SJM), ki jih fakulteta za družbene vede opravlja že od leta 1968⁸, mi pa bomo pod drobnogled vzeli rezultate za prvo polovico tega desetletja. Tabele in grafi kažejo značilnosti percepcije in orientiranosti slovenske populacije glede nekaterih komponent varnosti in ogrožanj.

Iz tabele 1 je razvidno, da so Slovenci v povprečju kar pripravljeni tvegati in se žrtvovati oziroma vsaj taka so njihova stališča. Vrednote, za katere so pripravljeni

tvegati in se žrtvovati, so predvsem tiste, ki preprečujejo revščino, varujejo človekove pravice, svetovni mir in varovanje okolja. Najmanj so ljudje pripravljeni tvegati in se žrtvovati za združevanje Evrope, enakost spolov in verska prepričanja. Trendi rahlo upadajo med letoma 2001 in 2003 in močnejše upadejo med letoma 2003 in 2005. Ob tem je zanimivo, da rezultati kažejo, da so se ljudje očitno vse manj pripravljeni žrtvovati in tvegati za individualno svobodo (s 73,2 % leta 2001 na 36,6 % leta 2005).⁸

Tabela 1: Za kaj je vredno kaj tvegati in žrtvovati?

Vir: SJM *2001/3, **2003/3, ***2005/3 (8)

Tabela 2: Ali se počutite varno ali ogroženo?

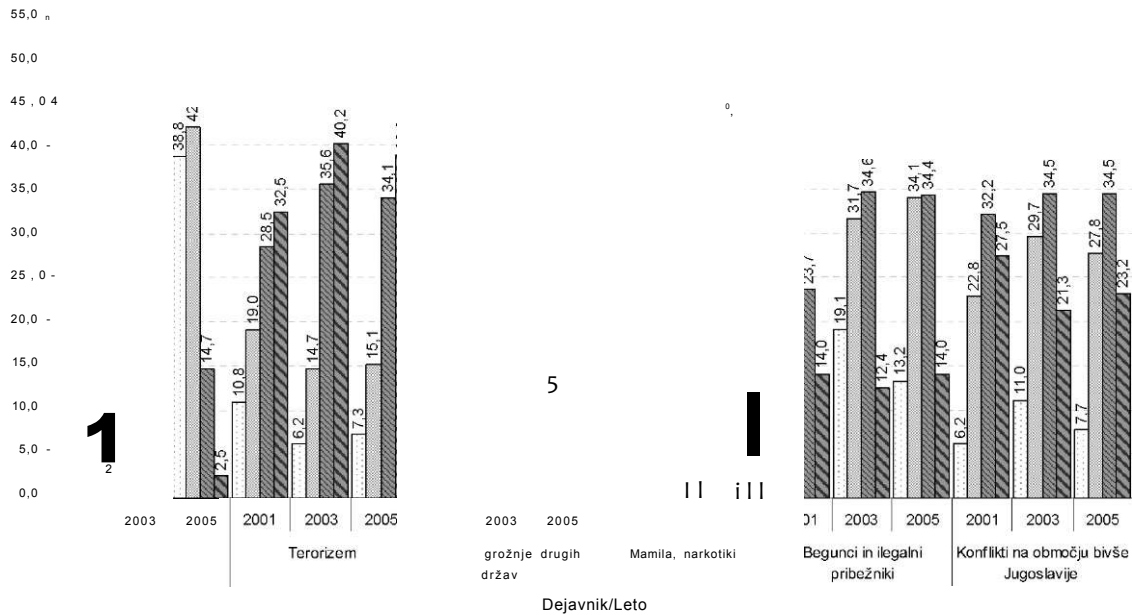
Vir: SJM *2001/3, **2003/3, ***2005/3 (8)

Po drugi strani lahko ugotovimo (glej tabelo 2), da se je v letih 2001, 2003 in 2005 velika večina populacije (71,9 %, 81,9 % in 82 %) počutila varno, saj je samo 10,9 %, 13,8 % oziroma 9 % respondentov odgovorilo, da se počutijo ogrožene, medtem ko jih 17,2 %, 4,3 % oziroma 9 % ni moglo oceniti, ali so ali niso ogroženi oziroma niso odgovorili na to vprašanje. Toda za našo razpravo so pomembni predvsem rezultati, ki so izraženi v grafih 1, 2 in 3 in prikazujejo zaznavanje tako "starih" kot "novih" dejavnikov ogrožanja varnosti. Že na prvi pogled izstopata terorizem in vojaška ogrožanja drugih držav kot najmanj pomembni grožnji varnosti. Tudi ekstremni nacionalizem in konflikti na območju bivše Jugoslavije niso izpostavljeni kot dejavniki ogrožanja Slovenije. Najbolj prepoznane grožnje so po drugi strani brezposelnost, droge, kriminal, naravne in tehnološke nesreče, prometne nesreče ipd., kar potrjuje uvodno razmišljanje o vse večjem pomenu societalnih dejavnikov za posameznika.⁸

Osrednja tema

Dejavniki ogrožanja varnosti - novi in stari

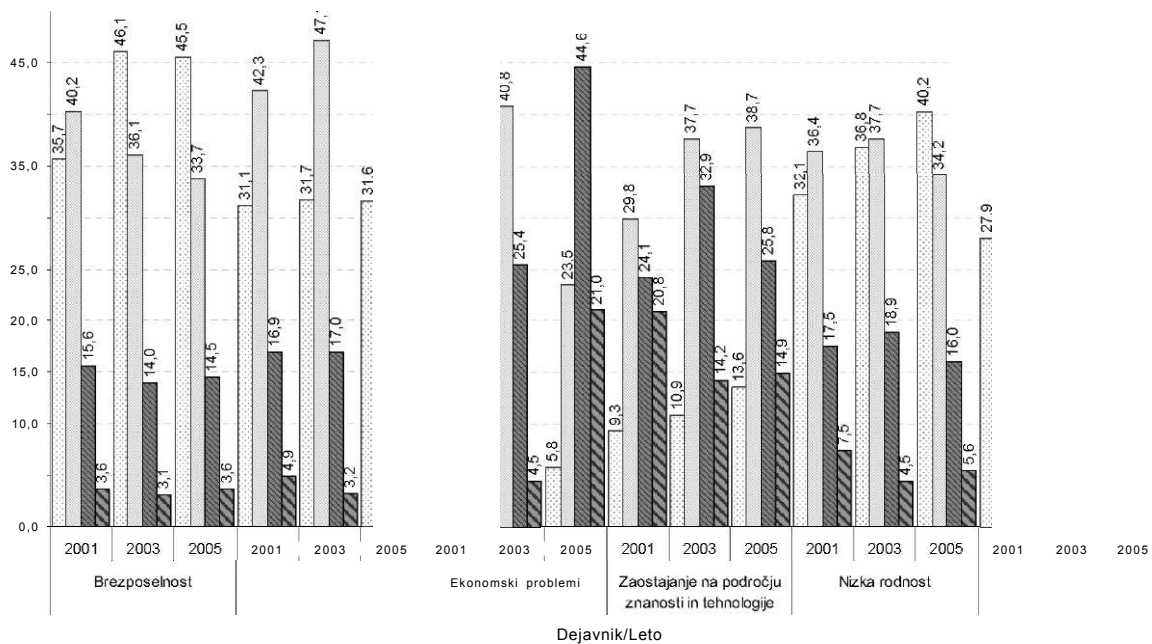
• zelo ogroža • srednje ogroža • malo ogroža • ne ogroža

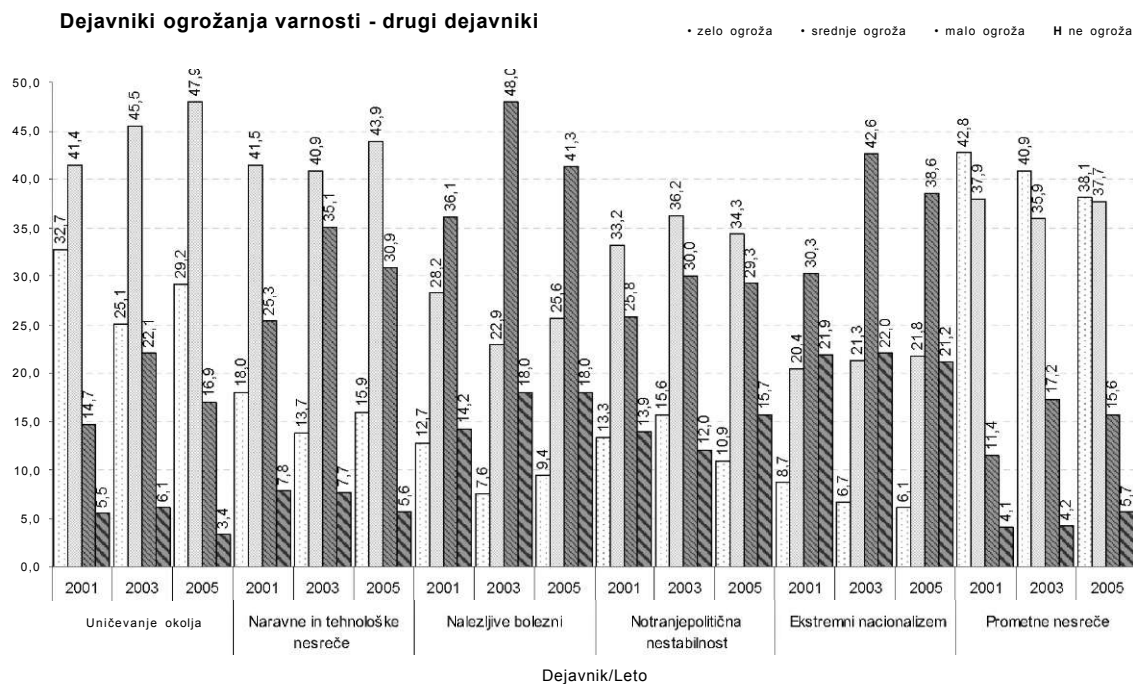
Grafi: Dejavniki ogrožanja varnosti v Sloveniji (Vir: SJM *2001/3, **2003/3, ***2005/3)⁸

Dejavniki ogrožanja varnosti - socialni dejavniki

• zelo ogroža • srednje ogroža • malo ogroža • ne ogroža

Grafi: Dejavniki ogrožanja varnosti v Sloveniji — nadaljevanje (Vir: SJM *2001/3, **2003/3, ***2005/3)⁸

Graf3: Dejavniki ogrožanja varnosti v Sloveniji — nadaljevanje (Vir: SijM *2001/3, **2003/3, ***2005/3)⁸

In kakšen je odgovor države

Viri ogrožanja (tudi omenjeni v raziskavi) so vedno v dvojnem odnosu do oblikovanja varnostne politike države. Prvič, so del vsebine take politike, ki mora odgovoriti na vprašanje, kako se bo država lotila posameznih virov, ki jo najbolj ogrožajo. In drugič, v procesu oblikovanja in izvajanja varnostne politike ne nastopajo zgolj v obliki "outputa", ampak kot nekakšen dejavnik pritiska tudi vplivajo na odločevalce. Zato je hipotetično moč trditi, da je proces odločanja o varnostni politiki determiniran tudi z realnostjo in intenzivnostjo virov ogrožanja.³

Idealno bi sicer bilo, če bi prišlo do vzpostavitve določenega varnostnega sistema (lokalnega, nacionalnega, nadnacionalnega), ki naj se organizirano in proaktivno zoperstavi percipiranim in dejanskim grožnjam na podlagi realistično zaznanih in ovrednotenih virov ogrožanja. Problem z ideal-

nim pa vedno tiči v dejstvu, da idealna stanja težko najdemo še v naravi, kaj šele v družbi. Zato je tudi zaznava in pravilna evalvacija različnih virov in vrst ogrožanja zapleteno, zahtevno in nevhvaležno opravilo, še posebej če vemo, da poteka na različnih ravneh — individualni, skupinski, strokovni, institucionalni in ne nazadnje tudi na ravni političnih elit, ki morajo zagotoviti neki osnovni normativni in pravni okvir za soočenje z varnostnimi tveganji in grožnjami.⁹

Če si laična javnost še lahko dovoli, da napačno zazna in oceni vire ogrožanja, je dosti bolj nevarno, če se to zgodi subjektom nacionalno-varnostnega sistema (policija, vojska, obveščevalno-varnostne službe itd.), strokovni javnosti (raziskovalni inštituti, univerze) in tistim, ki odločajo o varnostni politiki — vladi in parlamentu. Zato morajo politične elite, ki oblikujejo izvršno in zakonodajno oblast, prevzeti še prav posebno odgovornost na tem

področju, kajti le pravilno zaznani in razumljeni viri ogrožanja namreč lahko vodijo v oblikovanje ustrezne in konsistentne politike in odločitev, ki jih morajo zatem udeležiti subjekti varnostnega sistema. Predvsem pa politične (in druge) elite ne smejo področja varnosti izrabiti za svoje lastne interese.⁹ In kateri procesi potemtakem dejansko potekajo v smeri oblikovanja varnega okolja za posameznika in družbo? Odgovor ni enoznačen in zagotovo ni „globalen“. Ker za države in njene organe v demokratičnih družbah velja pravilo (ravno obratno kot za posameznike), da smejo početi samo tisto, kar jim je izrecno dovoljeno z ustavo in zakonskimi predpisi, je razumljivo, da poizkušajo najti manevrski prostor znotraj določenega legalnega okvira. Toda to ponavadi ni dovolj. Sodobne družbe so namreč tako zapletene, da poleg parcialnih zakonov potrebujemo tudi nekakšne dolgoročne usmer-

Osrednja tema

jevalnike, ki se ponavadi manifestirajo skozi določene sektorske politike in strategije ter njune dokumente. Zato bo v nadaljevanju zanimivo primerjati obstoj in/ali skladnost tovrstnih dokumentov z zaznavami varnosti oziroma ogroženosti pri prebivalcih v Sloveniji. Ponovimo — z zornega kota sodelujočih v raziskavah so najbolj problematični dejavniki ogrožanja varnosti v državi brezposelnost, droge, kriminal, revščina, naravne in tehnološke nesreče, prometne nesreče pa tudi uničevanje okolja. In kateri so strateški dokumenti, ki naj bi odgovorili na tako percepcijo nevarnosti? Leta 2001 je bil sprejet temeljni doktrinski dokument s področja nacionalne varnosti, to je Resolucija o strategiji nacionalne varnosti RS.¹⁰ Kriminaliteto (klasično, organizirano, transnacionalno) naj bi pomagala omejiti kar dva dokumenta, Resolucija o preprečevanju in zatiranju kriminalitete iz leta 2006¹¹ in Resolucija o nacionalnem programu preprečevanja in zatiranja kriminalitete za obdobje 2007—2011 iz leta 2007.¹² Leta 2002 je bil sprejet Nacionalni program varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami¹³, medtem ko je bila Resolucija o nacionalnem programu varnosti cestnega prometa za obdobje 2007—2011¹⁴ po dolgoletnih pričakovanjih in navkljub velikim žrtvam v prometu

končno sprejeta leta 2006. Po drugi strani je gotovo zanimivo, da je država po terorističnih napadih na ZDA leta 2001 sprejela dva dokumenta s področja boja proti terorizmu^{15,16} sem pa lahko prištejemo še Državni načrt zaščite in reševanja ob uporabi orožij ali sredstev za množično uničevanje v teroristične namene oziroma terorističnem napadu s klasičnimi sredstvi¹⁷, ki je v svojem bistvu vendarle bolj strateški kot pa operativno-izvedbeni dokument. Ugotovitev je rahlo presenetljiva, če vemo, da je zaznavanje tega vira ogrožanja med Slovenci tradicionalno nizko, če že ne najnižje med vsemi viri, in to že vrsto let, ne glede na 11. september! Podobno v veliki meri velja tudi za vojaško in obrambno področje, kjer so bili od srede devetdesetih let 20. stoletja sprejeti številni strateški in doktrinski dokumenti, pa čeprav je bilo tudi zagotavljanje vojaške/obrambne prvine varnosti za povprečnega prebivalca Slovenije med najmanj perečimi vprašanji. Situacija torej ni popolna, pa spet ne tako slaba, da bi morali biti plat zvona. Toda ravno zato preseneča, da se tudi naša družba brez prevelikih vprašanj in zadržkov hitro vključuje v proces "globalnih prizadevanj za zagotavljanje varnosti", kot da bi včasih hrepeneli po nekakšni absolutni varnosti, torej po nečem, česar pravzaprav ni.

Omejevanje svobode v imenu varnosti

Poglejmo nekatere sodobne svetovne (zahodne?) procese, ki so bili vzpostavljeni samo zato, "da nas varujejo". Države prek svojih služb krepijo svoj nadzor v vseh porah družbe, pa naj gre za ukrepe protiteroristične "vojne" ali samo "boja" ali popoln informacijski nadzor, kjer se zbirajo podatki o vsem mogočem in ki ne omogočajo le rekonstruirati naše gibanje in početje, ampak tudi s pomočjo profiliranja napovedovati, kako bi se znali obnašati v prihodnosti. Z uvedbo biometrične (kajpada nadzome) tehnologije lahko govorimo o pravi mali "čipizaciji družbe"¹⁸, saj je v teh delcih možno zapisati in shraniti vse, kar človek (in država) potrebujeta za (normalno?) življenje, in še vse tisto, kar služi le nadzorovanju (tako, za vsak slučaj). Po drugi strani še nikoli ni bilo toliko pobud s strani držav, da naj si državljani tudi sami zagotovijo in plačajo dodatno (boljšo, nadstandardno?) varnost, češ da država nima dovolj resursov za kaj takega. Logična posledica je dodatna deatizacija varnostne funkcije države in poplava paradržavnih, lokalnih in zasebnih varnostnih organizacij, ki jim zakonodaja ponavadi omogoča, da še hitreje uporabijo najnovejšo nadzorstveno tehnologijo, kot pa je to primer z državnimi varnostno-policijskimi organizacijami.

Čeprav države vse to počnejo "zaradi državljanov posameznikov", vseeno vnašajo predvsem ekonomske kategorije na področje varnosti, kjer se vsega ne da kupiti z denarjem in tudi ne pojasniti zgolj z ekonomsko logiko.

Politični diskurz "o svetu kot eni sami globalni vasi", vsaj ko gre za varnost, ne gre skupaj z diskurzom o skupnih vrednotah, zgodovini, kulturi, interesih, celo religiji, saj prav pestrost in navzkrižje omenjenih ponavadi porajata varnostne probleme. Dogajanja po li. septembru nudijo zunanjemu opazovalcu občutek, da države in naddržavne politično-varnostne organizacije kreirajo varnostno okolje, ki je zgolj na videz in simbolno ustvarjeno za posameznika, pač skladno s konceptom človekove varnosti. V imenu varnosti posameznika tako državne, paradržave in celo zasebne varnostne organizacije izvajajo prefinjene in perfidne oblike totalnega nadzora atomiziranih pripadnikov družbe, ki se dostikrat niti ne zavedajo dvomljive uspešnosti tovrstnih varnostnih strategij, še manj pa se zavedajo, da jim je na ta način varnost zagotovljena zgolj pogojno, saj so pred tem že izgubili svobodo! Pristajanje na dilemo, ali varnost ali svoboda, je nesprejemljivo, žal pa jo je mogoče preseči le s celostnim pristopom, ki bo vključeval politični, ekonomski, socialni, kulturno-psihološki, varnostni in še kak vidik, saj se je mogoče s podobnimi grožnjami in tveganji spopasti samo pri koreninah. To pa zahteva strukturne spremembe, ki marsikomu, če že ne večini tistih, "ki imajo",

niso po godu, tistim drugim, ki nimajo", pa je ponavadi tako ali tako vseeno, saj jim je edina skrb, kako preživeti iz dneva v dan. V tem smislu je možno celo relativizirati slovito Maslowovo teorijo o hierarhiji človekovih potreb, kjer naj bi varnost prav visoko kotirala. Toda kaj če so to teorijo spretno izrabili načrtovalci sodobnega nadzorstva zgolj zato, da bi dokazali, da je varnostni motiv države skladno z (neo)realističnim pogledom na državo in svet še vedno (zopet?) najpomembnejši, zato tudi človekova "potreba" po varnosti ponavadi izgublja v boju z državnim varnostnim motivom?

Namesto zaključka — še več vprašanj

Ob vsem napisanem tudi zaključek ne more izveneti preveč optimistično, čeprav je bil prispevek namenoma napisan nekoliko bolj pesimistično. To pa predvsem zato, ker je treba (dokler je še čas) sprožiti bolj odprto razpravo o paradigmah zagotavljanja sodobne varnosti. V tem smislu je treba odgovoriti predvsem na naslednja vprašanja: Komu koncepti nacionalne varnosti niso več dovolj (pogodu)? So klimatske spremembe, naravne katastrofe in ekonomsko-socialno tveganje sploh lahko stvar naroda, regije, sveta, če pa zadevajo predvsem posameznika? Zakaj se metuljev efekt kaže predvsem v podobi tveganj, ne pa tudi blagostanja?

Ali nas morebiti medsebojna mednarodna soodvisnost v resnici celo

bolj ogroža kot pa nam pomaga? Ali so obstoječi varnostni sistemi sploh sposobni transformacije, ki bo omogočala institucionalizacijo koncepta človekove varnosti? In ne nazadnje — ali globalna varnost tako v smislu geografske kot pojmovne dimenzije sploh obstaja?

Literatura in viri

1. Beck, U. Risk Society. Towards a New Modernity. London, Newbury, New Delhi. SAGE Publications, 1992.
2. Peršak, N. Varnost, vznemirjenost in kazenskopравни odziv. *Varstvoslovje*, l. 10, št. 1. Ljubljana. Fakulteta za varnostne vede, 2008.
3. Sotlar, A. Analiza sprejemanja odločitev v procesu oblikovanja obrambnih politik v sodobnih državah. Magistrska naloga. Ljubljana. Fakulteta za družbene vede, 2000.
4. Prezelj, I. Vojaško ogrožanje nacionalne in mednarodne varnosti po koncu hladne vojne. Teorija in praksa št. 5, Ljubljana. Fakulteta za družbene vede, 2001.
5. Kanduč, Z. (Ne)varnost in (ne)varnostna politika v poznomodernih družbah. Dnevi varstvoslovja. Ljubljana. Visoka policijsko-varnostna šola, 2000.
6. Kanduč, Z. O sodobnih tveganjih, grožnjah in nevarnostih — postmoderna družba v slogu staromodne "hiše strahov". *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, št. 4. Ljubljana. MNZ, 2003.
7. Prezelj, I. Challenges in Conceptualizing and Providing Human Security. *HUMSEC Journal*. Issue 2. Graz. ETC, 2008.
8. Meško, G., Bučar-Ručman, A., Tominc, B. Challenges of Local Safety in Slovenia — On the Path

Osrednja tema

of Good Will, Responsible Citizenry and Managerialism. In Meško, G., Dobovšek, B., editors: Policing in Emerging Democracies: Critical Reflections. Ljubljana. University of Maribor, Faculty of Criminal Justice and Security, 2007.

9. Sotlar, A. Vloga političnih elit pri zagotavljanju varnosti. Dnevi varstvoslovja. Ljubljana. Visoka policijsko-varnostna šola, 2002.

10. Resolucija o strategiji nacionalne varnosti Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 56/01, 110/02).

11. Resolucija o preprečevanju in zatiranju kriminalitete (Uradni list RS, št. 43/06).

12. Resolucija o nacionalnem programu preprečevanja in zatiranja

kriminalitete za obdobje 2007—2011 (Uradni list RS, št. 40/07).

13. Nacionalni program varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami (Uradni list RS, št. 44/02).

14. Resolucija o nacionalnem programu varnosti cestnega prometa za obdobje 2007—2011 (Uradni list RS, št. 2/07).

15. Deklaracija o skupnem boju proti terorizmu (Uradni list RS, št. 81/01).

16. Resolucija Državnega sveta ob

terorističnih napadih na ZDA, 3. 10. 2001.

17. Državni načrt zaščite in reševanja ob uporabi orožij ali sredstev za množično uničevanje v teroristične namene oziroma terorističnem napadu s klasičnimi sredstvi (www.sos112.si/slo/page.php?src=nai8.htm).

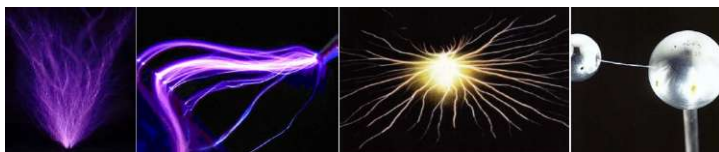
18. Beck, A. Surveillance, Technology and Social Control: Towards a Chipped Society? Paper presented at the 7th Biennial International Conference "Policing in Central and Eastern Europe: Social Control in Contemporary Society — Practices and Research". Ljubljana, Faculty for Criminal Justice and Security, 2008.

ZVD ZVD Zavod za varstvo pri delu d.d.
je v začetku novembra izdal knjigo (**ponovitev predstavitve bo januarja 2009**) z naslovom

NEVARNOSTI ELEKTROSTATIKE

Osnovni pojmi Praktični varnostni ukrepi

Nevarnosti elektrostatike je delo, v katerem so podrobno predstavljene elektrostatični pojavi z vidika varnosti in zdravja pri delu. Kot pove že naslov, so razložene predvsem neposredne ali posredne nevarnosti in pogosto zelo velika tveganja v delovnem in življenjskem okolju. Gre zlasti za nevarne vire vžiga vnetljivih atmosfer in nekoliko redkeje za nevarnost električnega udara.

VARNOSTI ELEKTROSTATIKE

ī »

Dodatne informacije o knjigi so na voljo na:

T: 01 585 51 96
www.zvd.si

Z NAMI JE VARNEJE